

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1172
van **TINNE ROMBOUTS**
datum: 18 juni 2021

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Lozing van PFOS en PFAS in het milieu - Stand van zaken

Op een schriftelijke vraag van een collega-volksvertegenwoordiger, antwoordde de minister dat er 26 bedrijven zouden zijn die een vergunning hebben om PFOS (perfluorooctaansulfonaat) te lozen in de Schelde. Sectorfederatie Essenscia spreekt dat echter tegen. Volgens Essenscia zijn er inderdaad bedrijven die een vergunning hebben om afvalwater te lozen, maar gebeurt die lozing volgens strikte regels en normen en is er daarop controle door de Vlaamse overheid.

1. Hoeveel bedrijven hebben een vergunning om enerzijds PFAS (poly- en perfluoralkylstoffen) en anderzijds PFOS te lozen?
2. Welke bedrijven zijn dit en waar zijn ze gelegen?
3. PFOS is een verboden stof, hoe verklaart de minister dan dat er nog lozingen zijn door bedrijven en dat er een vergunning is voor de lozing? Welke motiveringen werden dan nog voor deze vergunningen gegeven?
4. Wat zijn de lozingsvoorwaarden (PFAS en PFOS) waaraan deze bedrijven moeten voldoen?
5. Hoe is de lozingsnorm, waaraan het betrokken bedrijf moet voldoen, bepaald?
6. Hoe wordt gecontroleerd of het lozingswater voldoet aan de voorwaarden?
7. Zijn er overschrijdingen vastgesteld van deze normen?
 - a) Kan dit rechtstreeks gelinkt worden aan een bedrijf? Welke bedrijven?
 - b) Hoeveel bedraagt de overschrijding ten opzichte van de norm?
 - c) Wanneer werden overschrijdingen vastgesteld?
 - d) Welke gevolgen werden gegeven wanneer de overschrijding is vastgesteld? Wanneer werd er gevolg gegeven en hoe wordt dat opgevolgd?
 - e) Hoe worden de lozingsnormen verder opgevolgd bij een bedrijf dat in overtreding is geweest?

8. Zijn er andere kanalen/manieren waarlangs deze (of andere) bedrijven PFAS en/of PFOS in de natuur verspreiden? Welke kanalen/manieren zijn dat, voor welke bedrijven is dit?
9. Hoeveel meetpunten voor PFAS- en/of PFOS-concentraties zijn er in Vlaanderen? Graag een overzicht per provincie.
 - a) Kan de minister een overzicht geven van de gemeten waarden PFAS en/of PFOS in al deze meetpunten de voorbije 25 jaar? Graag een overzicht per meetpunt.
 - b) Wat is de gemiddelde waarde van de gemeten concentraties in al deze meetpunten? Graag een Vlaams gemiddelde en een gemiddelde per provincie.
 - c) Wat is de evolutie van de gemeten concentraties sinds het begin van de metingen tot op heden?

ANTWOORD

op vraag nr. 1172 van 18 juni 2021

van **TINNE ROMBOUTS**

1. Er zijn in heel Vlaanderen in totaal 72 bedrijven vergund voor het lozen van perfluorverbindingen waarvan 68 bedrijven vergund voor de lozing van PFOS en 67 voor de lozing van PFAS (zie bijlage_1 Actueel vergunde bedrijven_perfluor).
2. Zie excel bestand in bijlage_1 Actueel vergunde bedrijven_perfluor.
3. De nog resterende bronnen van PFOS in het afvalwater zijn niet altijd gekend, behalve als het om een gekende secundaire bron gaat (bv. uit afvalverwerking, bodemsanering, lagunering, recyclage papier, ...)
4. In het excelbestand in bijlage_1 Actueel vergunde bedrijven_perfluor zijn de lozingsvoorwaarden per bedrijf opgenomen.
5. Bij het verlenen van een vergunning voor de lozing in oppervlaktewater baseert mijn administratie zich in hoofdzaak op de volgende principes: de BBT maatregelen en de BBT gerelateerde emissiegrenswaarden en de impact op oppervlaktewater. Een uitgebreide beschrijving van dit kader is na te lezen in het achtergronddocument bij de stroomgebiedbeheerplannen.
<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/achtergronddocumenten/impactbeoordeling-lozing-bedrijfsafvalwater.pdf>.

Voor PFAS worden zoals hierboven beschreven de relevante Europese BREF-documenten nauw opgevolgd en wordt er voor deze stoffen zoveel mogelijk aangestuurd op substitutie..

Maar daarbovenop stelt zowel de IED (Richtlijn Industriële Emissies) als de KRW (kaderrichtlijn Water) dat lidstaten indien dit nodig is om de milieukwaliteitsnormen te halen dat er strenger dan de BBT moet gegaan worden bij het vergunnen van bedrijfslozingen.

Het is dan ook de rol van de VMM om dit aspect te toetsen in haar adviezen. Intussen werden door het Wezerarrest de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water ook op scherp gesteld: de overheid mag geen vergunningen uitreiken indien de daarmee toegestane lozing aanleiding kan geven tot achteruitgang van de toestand van een waterlichaam of het behalen van de doelstellingen van een waterlichaam hypothekeert. De opgelegde lozingsvoorwaarden (concentraties, debieten, vrachten) moeten dit weerspiegelen.

Om dit te kunnen objectiveren werd een aangepast toetsingskader uitgewerkt dat wordt toegepast voor de aanvraagdossiers die ingediend worden sinds 01/02/2021. Dit toetsingskader werd gepubliceerd op de website van de VMM <https://www.vmm.be/water/afvalwater/impactbeoordeling-bedrijfsafvalwater>.

Hierbij dient wel aangestipt te worden dat deze doorrekening voor de PFAS-stoffen bemoeilijkt wordt door het feit dat er (met uitzondering van PFOS) voor deze stoffen geen duidelijke MKN zijn en dat het voortschrijdend wetenschappelijk inzicht op dit vlak ook zeer snel evolueert wat systematisch tot een verstrengd normenkader leidt. Bovendien is het voor deze doorrekening ook belangrijk om over goede en recente meetgegevens van zowel het oppervlaktewater als afvalwater te beschikken.

In dit toetsingskader werd ook een BBT+ tool opgenomen (VITO) die toelaat om na te gaan hoeveel strenger dan BBT men economisch kan eisen van de bedrijven. Vaak

worden normen dan ook voor beperkte termijn vergund met de bedoeling dat ondertussen verder gezocht wordt naar steeds efficiëntere zuiveringstechnieken of wat nog meer te verkiezen is voor deze stoffen om ze aan de bron aan te pakken en te substitueren door andere minder milieugevaarlijke stoffen.

Dit nieuwe toetsingskader is dus pas recent van toepassing. Voorheen werden de lozingsnormen voor PFOS als volgt vastgelegd:

- *Een groot deel van de bedrijven die vergund zijn voor deze sector komen uit de textielsector. De textielbedrijven hebben een norm voor PFOS van 10 µg/l op basis van de sectorale lozingsnormen voor textiel (44°) in bijlage 5.3.2. De sectorale lozingsnormen dateren van 2010 en sindsdien zijn de gebruiksrestricties onder de POP Verordening verstrengd. In de textielsector mag PFOS niet meer gebruikt worden. De sectorale lozingsnormen voor textiel zullen herzien worden naar aanleiding van de implementatie van de Europese BREF BBT conclusies voor textiel in VLAREM. Voor deze BREF worden momenteel de eindconclusies uitgewerkt.*
- *Andere bedrijven hebben nog een norm gekregen die voor PFOS o.a. gebaseerd was op de toenmalige PNEC waarde (dit is een ad hoc afgeleide MKN) van 30 µg/l; dit is voor PFOS de hoogst vergunde lozingsnorm;*
- *Andere bedrijven kregen een lagere norm afgestemd op de gemeten concentratie in hun afvalwater; via actief-kool zuivering bleek dat waarden van rond de 1 à 2 µg/l haalbaar zijn; deze technieken evolueerden de laatste jaren systematisch verder;*
- *Bij recente vergunningen werd vaak ook de rapportagegrens zelf (0.1µg/l opgelegd) als lozingsnorm opgelegd, gezien de uitfasering van PFOS.*

Tot slot moet er nog op gewezen worden dat de vergunde waarde een norm is die niet mag overschreden worden en dat de werkelijk geloosde waarden dus vaak heel wat lager liggen.

6. De toezichthouders van de afdeling Handhaving controleren de lozingsvoorwaarden uit de omgevingsvergunning aan de hand van eigen monsternames van het geloosde bedrijfsafvalwater. De genomen monsters worden geanalyseerd door erkende laboratoria in de discipline afvalwater. De analyseresultaten worden getoetst conform de voorwaarden van afdeling 4.2.6 van VLAREM II. Op de gemeten waarde, zoals vermeld in het analyserapport, wordt de in bijlage 4.2.5.2. vermelde meetonzekerheid in rekening gebracht. Als de berekende waarde groter is dan de vergunde emissiegrenswaarde of het indelingscriterium gevaarlijke stoffen, zoals opgenomen in bijlage 2.3.1. van VLAREM II, voor de niet-vergunde parameters, is er een schending.

De afdeling Handhaving voert daarnaast ook controles uit op de verplichte zelfcontrole bij ingedeelde inrichtingen. Deze zelfcontrole door bedrijven met een norm voor PFOS, PFOA of andere PFAS in de vergunning bestaat erin dat de exploitant zelf het bedrijfsafvalwater volgens een bepaalde frequentie laat analyseren en het resultaat toetst aan de vergunning. Bij overschrijding moet de exploitant dit melden en moet de exploitant actie ondernemen om zo snel als mogelijk terug te voldoen aan de norm en de nodige maatregelen nemen.

7. Niet alle 26 bedrijven hebben een norm voor PFOS in de vergunning. Indien geen norm in de vergunning is opgenomen, wordt er getoetst aan het indelingscriterium voor gevaarlijke stoffen (Bijlage 2.3.1. Van VLAREM) voor PFOS, zoals in de wetgeving opgenomen eind 2015. Voor analyseresultaten tot en met 2015 was er, behalve voor de textielsector vanaf 2009, in VLAREM voor bedrijfsafvalwater geen norm voor handen.

Aangezien een groot aantal bedrijven op de lijst geen norm hebben in de vergunning en in het bedrijfsafvalwater geen aanwezigheid van PFOS wordt verwacht, voerde de afdeling Handhaving niet bij alle bedrijven controles op de lozing uit. Bij bedrijven waar

er wel een norm in de vergunning is opgenomen of waar de afdeling Handhaving in het bedrijfsafvalwater een mogelijke aanwezigheid van PFOS verwacht, zijn wel controles uitgevoerd. De afdeling Handhaving stelde de afgelopen jaren een aantal overschrijdingen vast.

a) Kan dit rechtstreeks gelinkt worden aan een bedrijf? Welke bedrijven?

Ja, een nonconformiteit kan gelinkt worden aan de bedrijven Ineos en 3M van de betreffende lijst.

b) Hoeveel bedraagt de overschrijding ten opzichte van de norm?

Ineos:

- i. het indelingscriterium voor PFOS is 0,10 µg/l
- ii. er wordt rekening gehouden met de meetonzekerheid van 50%, er is met andere woorden sprake van een overschrijding vanaf gemeten concentratie van 0,2 µg/l ($0,2 \mu\text{g/l} - 50 \% \text{ meetonzekerheid} = 0,10 \mu\text{g/l}$)
- iii. gemeten concentratie PFOS in 2018: 0,35 µg/l

3M Belgium:

- iv. de norm voor PFOS bedroeg op het ogenblik van de analyse 30 µg/l;
- v. er wordt rekening gehouden met de meetonzekerheid van 50%, er is met andere woorden sprake van een overschrijding vanaf gemeten concentratie van 60 µg/l ($60 \mu\text{g/l} - 50 \% \text{ meetonzekerheid} = 30 \mu\text{g/l}$)
- vi. gemeten concentratie PFOS in 2019: 98 en 210 µg/l
- vii. gemeten concentratie PFOS in 2020: 63 µg/l

c) Wanneer werden overschrijdingen vastgesteld?

Voor de bedrijven Ineos en 3M stelde de afdeling Handhaving de overschrijding vast in respectievelijk 2018 en 2019.

d) Welke gevolgen werden gegeven wanneer de overschrijding is vastgesteld? Wanneer werd er gevolg gegeven en hoe wordt dat opgevolgd?

Voor het bedrijf Ineos besprak de afdeling Handhaving de analyseresultaten met het bedrijf, de oorzaak van de gemeten verhoogde concentratie kon tot op vandaag niet worden achterhaald. Voor het bedrijf 3M stelde de afdeling Handhaving op 19 december 2019 een proces-verbaal op en gaf ze het bedrijf een aanmaning, wat resulteerde in de installatie van extra actiefkoolfilters in januari 2020 en het uitvoeren van een intensieve monsternamecampagne door het bedrijf 3M.

e) Hoe worden de lozingsnormen verder opgevolgd bij een bedrijf dat in overtreding is geweest?

De afdeling Handhaving volgt overschrijdingen verder op door frequent controles ter plaatse uit te voeren, al dan niet in combinatie met het nemen van monsters van het bedrijfsafvalwater. Tijdens controles gaat de afdeling Handhaving ook de opvolging van een gegeven aanmaning en het saneringstraject van het bedrijf na tot opnieuw normconformiteit is bereikt.

8. Uit onderzoek blijkt dat bepaalde perfluorverbindingen (PFOA, GENX) zich via de lucht en depositie kunnen verspreiden in de omgeving van hotspots. Momenteel zijn er echter nog geen milieukwaliteitsnormen voor perfluorverbindingen in lucht/depositie. Bovendien is er ook nog onvoldoende zicht op de verspreiding van deze groep stoffen via de lucht. Er is begin 2021 een literatuuronderzoek opgestart. Deze studie wordt uitgevoerd door VITO. Verwacht wordt dat de studie eind 2021 afgerond is.

9. VMM meet PFOS in oppervlaktewater, biota en waterbodem. Daarnaast meet het agentschap Maritieme toegang ook PFAS in de waterbodem van de Zeeschelde. De metingen worden uitgevoerd in cycli over meerdere jaren, waardoor de meetpunten elk jaar wijzigen. In bijlage_2 OverzichtPFAS_OW.xlsx vindt u in het tabblad Overzicht_Meetpunten en overzicht per provincie, per jaar van het aantal meetpunten waar stalen zijn genomen.
10. a) In de tabbladen "*Overzicht metingen waterbodem*", "*Overzicht metingen water*" en "*overzicht metingen biota*" vindt u per meetpunt, per jaar de gemiddelde concentratie voor alle gemeten stoffen. De metingen in biota en waterbodem zijn gestart in 2015, de metingen in oppervlaktewater in 2017.

In 2003 heeft de universiteit Antwerpen in de Westerschelde en de Noordzee een aantal diersoorten onderzocht. In 2005 werden de resultaten van metingen in drie soorten zoetwatervissen gepubliceerd. Beide datasets worden besproken in de bijlage 3: Milieurapport Vlaanderen, MIRA achtergronddocument 2005 Verspreiding van Perfluorverbindingen.pdf".

- b) In het tabblad "*gemid biota-water-waterbodem*" vindt u de gevraagde gemiddelden. Voor biota werd hier gebruik gemaakt van de metingen uit de eerste meetcyclus (2015-2018), voor water werd eveneens gebruik gemaakt van de metingen uit de eerste meetcyclus (2017-2019) omdat dit op basis van de meetstrategie een objectiever beeld geeft van het gevraagde gemiddelde. De gegevens werden niet verzameld met het oog op het schatten van de gemiddelden per provincie en dus is een vergelijking tussen de provincies niet mogelijk. Waar de provincie als "Leeg" staat aangeduid in de tabel, betreft het meetpunten die net over grens in Nederland gelegen zijn.
- c) Omdat er nog geen twee meetcycli zijn afgerond, kan er nog geen evolutie bepaald worden.

BIJLAGEN

1. [Actueel vergunde bedrijven_perfluor](#)
2. [Overzichten](#)
3. [Milieurapport Vlaanderen](#)